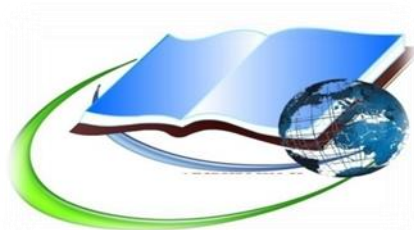

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
XALQ TA‘LIMI VAZIRLIGI
RESPUBLIKA TA‘LIM MARKAZI**

**IJTIMOIIY FANLAR BLOK MODULI BO‘YICHA
UMUMIY O‘RTA TA‘LIMNING
O‘QUV DASTURI
(VIII SINIF)**

O‘ZBEKISTON DAVLATI VA HUQUQI ASOSLARI

Toshkent-2018

VIII SINIF
O‘ZBEKISTON DAVLATI VA HUQUQI ASOSLARI
TUSHUNTIRISH XATI

Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 8-sinfda o‘qitiladigan “O‘zbekiston davlati va huquqi asoslari” fanida huquq sohasiga kirish, jamiyat, davlat va huquq tushunchalari, davlat shakllari, davlat va jamiyat munosabatlari, huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati, huquqbuzarlik, voyaga yetmaganlarning huquq va burchlari, shuningdek, davlat va huquq asoslari fani haqidagi dastlabki ma’lumotlar, davlat va huquqning konstitutsiyaviy asoslari haqida, davlat hokimiyat organlari faoliyati, ularning vakolatlari, shuningdek fuqarolarning davlat va jamiyat oldidagi huquq, burch va majburiyatlar, huquq sohalari o‘id normativ hujjatlar bilan tanishadi.

O‘zbekiston davlati va huquqi asoslari fanini o‘qitishning maqsadi: o‘quvchilarni huquqiy ongi, huquqiy madaniyatini yuksaltirish, o‘quvchilarga davlat va huquqning kelib chiqishi, davlat va huquqning o‘zaro munosabati, huquq sohalari, qonunlar, huquqning inson hayotidagi ahamiyati haqidagi bilimlarni berish, o‘quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish, mantiqiy, ijodiy, erkin va mustaqil fikrlashini shakllantirishdan iborat.

O‘zbekiston davlati va huquqi asoslari fanini o‘qitishning vazifalari:

o‘quvchilarda asosiy huquqiy tushunchalar, nazariyalar va qonuniyatlar to‘g‘risidagi bilimlarni shakllantirish;

o‘quvchilarni o‘zlarining va o‘zgalarning huquqlarini bilishlari, burch va majburiyatlariga rioya qilishlariga yo‘naltirish;

davlat va uning qonunlarini hurmat qilish, ularga nisbatan oqilona munosabatda bo‘lish fazilatlarini yosh avlod ongiga singdirish;

huquqiy bilimlar zaminida normativ huquqiy hujjatlar, zamonaviy qonunchilikdagi yutuqlar, qadimda yashab ijod etgan buyuk allomalar va hozirgi kunda faoliyat olib borayotgan olimlarning huquq faniga o‘id ishlari bilan tanishtirish orqali o‘quvchilarni milliy istiqlol va vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, huquq fanidan olgan bilimlarini hayotda qo‘llay olish kompetensiyalarini shakllantirishdan iborat.

O‘ZBEKISTON DAVLATI VA HUQUQI ASOSLARI FANIDAN
O‘QUV DASTURI
VIII SINF
(34 soat)

1-mavzu: O‘zbekiston Respublikasi - mustaqil davlat.

O‘zbekiston davlati va huquqi asoslari fanining o‘rganish masalalari. Mustaqil O‘zbekiston davlatining bunyod bo‘lishi. Mustaqil davlat belgilari.

I BOB. SHAXS, JAMIYAT VA DAVLAT
(7 soat)

2-mavzu: Shaxs

Shaxs tushunchasi. Shaxsning huquqiy holatlari.

3-mavzu: Jamiyat

Jamiyat haqida tushuncha. Jamiyatning asosiy tarkibiy qismlari va tuzilishi. Inson va jamiyat.

4-mavzu: Davlat

Davlat tushunchasi. Davlatning belgilari. Davlat shakli va uning tarkibiy tuzilishi.

5-mavzu: Davlat funksiyasi

Davlat funksiyasi tushunchasi. Davlatning ichki va tashqi funksiyalari.

6-mavzu: Davlatning boshqaruv shakli

Davlat boshqaruv shakli tushunchasi. Monarxiya va respublika shaklidagi davlatlar.

7-mavzu: Davlatning tuzilish shakli

Davlat tuzilish shakli tushunchasi. Unitar va federativ davlatlar belgilari.

8-mavzu: Siyosiy tartibot (rejim). Davlat organlari. Davlat mexanizmi

Siyosiy rejim tushunchasi va uning turlari. Davlat organlari. Davlat mexanizmi va uning tuzilishi.

II BOB. FUQAROLIK JAMIYATI VA HUQUQIY DAVLAT
(2 soat)

9-mavzu: Fuqarolik jamiyati

Fuqarolik jamiyati tushunchasi. Fuqarolik jamiyatining belgilari. Fuqarolik jamiyati institutlari. O‘zbekistonda fuqarolik jamiyatining shakllanish jarayoni. Fuqarolik jamiyatida davlatning o‘rni.

10-mavzu: Huquqiy davlat

Huquqiy davlat tushunchasi. Huquqiy davlatning belgilari.

III BOB. O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT
BOSHQARUVINING TASHKIL ETILISHI
(6 soat)

11- mavzu: O‘zbekiston Respublikasida davlat boshqaruvi

O‘zbekiston Respublikasi davlat boshqaruvi tushunchasi. Hokimiyat vakolatlarini taqsimlash pirinsipi. O‘zbekiston Respublikasi davlat hokimyatining tizimi.

12-mavzu: O‘zbekiston Respublikasining Prezidenti

Prezident davlat boshlig‘i. O‘zbekiston Respublikasining Prezidenti lavozimiga nomzod bo‘lgan shaxslarga qo‘yiladigan talablar.

13-mavzu: O‘zbekiston Respublikasida qonun chiqaruvchi organ

O‘zbekiston Respublikasining Oliy Majlisi – davlat hokimyatining oliy vakillik organi. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasi (quyi palata) va Senati (yuqori palata)ning vakolatlari. Qonunchilik palatasi va Senatning tarkibi.

14-mavzu: O‘zbekiston Respublikasining ijro etuvchi organlari

O‘zbekiston Respublikasining ijro etuvchi hokimyatining tizimi. Vazirlar Mahkamasining tarkibi va asosiy vazifalari. Ijro etuvchi hokimyatining asosiy vazifalari. Mahalliy (viloyatlar, tumanlar va shaharlar) hokimiyat organlarining vazifalari.

15-mavzu: O‘zbekiston Respublikasining sud tizimi

Sud hokimiyati tushunchasi. O‘zbekiston Respublikasining sud tizimi. Sudyalar faoliyati.

**IV BOB. AXLOQ VA HUQUQ. HUQUQIY MUNOSABATLAR
(6 SOAT)**

16-mavzu: Axloq va huquq

Axloq va huquqning vujudga kelishi. Axloq va huquq tushunchalari, ularning farqlari. Huquqning funksiyalari.

17-mavzu: Huquq normalari

Huquq normasi tushunchasi. Huquq normasining tarkibiy tuzilishi va turlari.

18-mavzu: Huquq sohalari

Huquq sohasi tushunchasi. O‘zbekiston Respublikasi huquq tizimi.

19-mavzu: Huquqiy munosabatlari

Huquqiy munosabat tushunchasi. Huquqiy munosabatlarning sub'ektlari va ob'ektlari. Huquqiy munosabatlarning mazmuni. Sub'ektiv huquq va yuridik majburiyat. Huquqiy layoqat va muomala layoqati.

20-mavzu: O‘zbekiston Respublikasining qonun manbalari

Huquq manbalari tushunchasi. Xalqaro huquqning umume'tirof etilgan prinsiplari va normalari. Konstitutsiya, konstitutsiyaviy qonun, Qonunlar. Qonun osti hujjatlari. Xalqaro shartnomalar.

21-mavzu: Huquqiy ong va huquqiy madaniyat

Huquqiy ong tushunchasi. Huquqiy madaniyat tushunchasi. O‘zbekistonda aholini huquqiy madaniyatini yuksaltirish borasida olib borilayotgan islohotlar.

Amaliy mashg‘ulot

V BOB. HUQUQBUZARLIK VA YURIDIK JAVOBGARLIK. (5 SOAT)

22-mavzu: Huquqbuzarlik

Huquqbuzarlik tushunchasi. Huquqbuzarlikning asosiy belgilari. Ijtimoiy xavflilik. Huquqqa zidlik. Ayblilik, jazo, hulq-atvor qoidalari. Huquqbuzarlik turlari.

23-mavzu: Yuridik javobgarlik

Huquqiy javobgarlik tushunchasi. Huquqiy javobgarlik turlari.

24-mavzu: Huquqni muhofaza qiluvchi davlat organlari

Huquqni muhofaza qiluvchi organlar haqida tushuncha. O'zbekiston Respublikasi Bosh Prokuraturasi. Davlat xavfsizlik xizmati. Ichki ishlar vazirligi.

25-mavzu: Adliya vazirligi . Advokatura va notarial idoralar

Adliya organlari tizimi. Advokaturaning asosiy faoliyati. Notarial idoralar.

26-mavzu: Qurolli Kuchlar va yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash

O'zbekiston Respublikasining Qurolli Kuchlari. Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash konsepsiyasi.

VI BOB.VOYAGA YETMAGANLAR HUQUQLARI VA BURCHLARI (4 soat)

27-mavzu: Fuqarolik qonunchiligida voyaga yetmaganlarning huquqlari

Fuqarolik huquqi tushunchasi. Voyaga yetmaganlarning fuqarolik huquqiy munosabatlari. Voyaga yetmaganlarning fuqarolik huquqlari va burchlarining kelib chiqish asoslari. Fuqarolik huquqining himoya qilinishi.

28-mavzu: Jinoyat qonunchiligida voyaga yetmaganlarning huquq va majburiyatlari

Voyaga yetmaganlar tomonidan jinoyatlar sodir etilishi sabablari. Voyaga yetmaganlar jinoiy javobgarligining umumiy qoidalari. Voyaga yetmaganlarga nisbatan qo'llaniladigan jazo tizimi va turlari. Voyaga yetmaganlarga nisbatan jazo tayinlash.

29-mavzu: Oila qonunchiligida voyaga yetmaganlarning huquq va majburiyatlari

Oila huquqi tushunchasi. Bolaning oilada yashash va tarbiyalanish huquqi. Bolalarning huquq va manfaatlarini himoya qilish bo'yicha ota-onaning huquq va majburiyatlari. Oilada bola manfaatlari. Oilada voyaga yetmaganlarning mulkiy huquqlari. Bolalarning turar joyga bo'lgan huquqi.

30-mavzu: Mehnat qonunchiligida voyaga yetmaganlarning huquqlari

Mehnat huquqi tushunchasi. Mehnatga oid huquqiy munosabatlarda voyaga yetmaganlarning huquqlari. Voyaga yetmaganlarning mehnatiga haq to'lash, ularning ish vaqti va dam olish vaqti. Xalqaro huquqda voyaga yetmaganlarning mehnat qilish huquqi.

Umumta'lim maktablari uchun

№	Boblar nomi	Soatlar taqsimoti				
		Jam i	Nazari y	Takrorlas h	Nazora t ishi	Yakuniy nazorat ishi
1	Shaxs, jamiyat va davlat	7	7			
2	Fuqarolik jamiyati va huquqiy davlat	3	2	1		
3	O'zbekiston Respublikasida davlat boshqaruvining tashkil etilishi	6	6			
4	Axloq va huquq. Huquqiy munosabatlar	8	6	1	1	
5	Huquqbuzarlik va yuridik javobgarlik	5	5			
6	Voyaga yetmaganlarning huquq va burchlari	5	4			1
	Jami	34	30	2	1	1

Ixtisoslashtirilgan sinflar uchun

№	Boblar nomi	Soatlar taqsimoti				
		Jam i	Nazari y	Takrorlas h	Nazora t ishi	Yakuniy nazorat ishi
1	Jamiyat va davlat.	18	17	1		
2	Fuqarolik jamiyati va huquqiy davlat.	20	18	1	1	
3	Axloq va huquq	20	20			
4	Huquqbuzarlik va yuridik javobgarlik	22	20	1	1	
5	Voyaga yetmaganlarning huquq va burchlari	22	20	1		1
	Jami	102	95	4	2	1